

Rehin Sözleşmesinin 10 Gün İçinde Ticaret Siciline Tescil Edilmemesinin Sonuçları İle İlgili Karar Analizi*

Analysis of the Judgment on Consequences of Failure to Register Decisions on the Trade Register within Ten Days of a Pledge Agreement

Gizlem TURAN*

(Yargıtay 19. HD'nin 25.10.2001 tarihli 2001/4898 E. 2001/6805 K. Sayılı kararı)

DAVA: Taraflar arasındaki sıra cetveline itiraz davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı banka vekilince temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR: Davacı vekili, borçluya ait menkul malların satışından sonra düzenlenen sıra cetvelinde davalıya pay ayrıldığını, davalı lehine düzenlenen ticari işletme rehni sözleşmesinin 10 gün içinde sicile kaydedilmemesi nedeniyle geçersiz olduğunu, bu nedenle davalıya pay ayrılmaması gerektiğini ileri sürerek sıra cetvelinin iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili sözleşmenin, yapıldığı tarihten itibaren (10) gün içinde tescil işleminin yapılmamasının rehni geçersiz kılmayacağını, sözleşme ile ticari işletme rehninin doğacağını belirterek şikâyetin reddini istemiştir.

Mercii Hâkimliğince iddia, savunma ve toplanan delillere göre (10) gün içinde tescilin yapılmamasının ticari işletme rehninin hükümsüzlüğü sonucunu doğurmayacağı, ancak tescil yapılmadan rehin konusu şeyler üzerinde hak iktisap edenlere karşı ileri sürülemeyeceği, davacının sıraya yönelik itirazının haklı olmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine dair verilen

*(Arş. Gör.) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

karar davacı vekilince temyiz edilmiştir.

Davalı lehine ticari işletme rehni 24.7.1997 tarihinde tesis edilmiş olup, rehin sözleşmesi sicile 8.10.1997 tarihinde tescil olunmuştur.

Ticari İşletme Rehni Kanununun 5/2.maddesine göre, yapılmış rehin sözleşmesi düzenlemeyi takip eden (10) gün içinde ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu ticaret siciline tescil edilmelidir.

Hükümde öngörülen süreden sonra yapılan tescilin geçerli olup olmadığı konusunda öngretide değişik görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre anılan hüküm emredici nitelikte olmadığından (10) günlük süreden sonra yapılan tescilde geçerlidir. Ancak rehin sözleşmesinin yapılmasından tescile kadar geçecek sürede hak iktisap edenlere karşı ileri sürülmesi olanaklı değildir. (Oğuz, İmregün Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, İstanbul 1989 s.21; Sabih Arhan: Ticari İşletme Hukuku Ankara 2001 s.49; Sıtkı Akyazan: Ticari İşletme Rehni, Batider 6976/VIII-4 s.68). Diğer görüşe göre, kanunun anılan hükmü emredici nitelikte olup tescil talebinin mutlaka (10) gün içinde yapılması gerekir (Seza, Reisoğlu: Ticari İşletme Rehni ve Uygulamada Ortaya çıkan sorunlar Ankara 1977; Ali Erten: Bankacılık Uygulamasında Ticari İşletme Rehni Ankara 2001 s.38; Erhan Türker: Ticari İşletme Rehni Eskişehir 1981 s.87; Şaban Kayıhan: Ticari İşletme Rehni İstanbul 1996, s.41; Erzan Erzurumluoğlu: Ticari İşletme Rehni, ABD 1977/3 s.435).

Hükümde öngörülen (10) günlük süre, üçüncü kişileri korumak ve ticari işletme sahibinin, daha önceden muvazaa yoluyla düzenleteceği rehin sözleşmesini, işlerinin bozulması halinde tescil ettirerek alacaklılardan mal kaçırmamasını önlemek amacıyla kabul edilmiştir (Kanun gerekçesi). Hükümün konuluş amacı gözetildiğinde (10) günlük süreden sonra yapılan tescillerin hukuki sonuç doğurmayacağı kabul edilmelidir. Mercii Hâkimliğince, bu yönler gözetilerek şikâyetin kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı gerekçeyle reddinde isabet görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle kararın BOZULMASINA, peşin harcın istek halinde iadesine, 25.10.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

OLAYIN ÖZETİ:

Davacı taraf, ticari işletme rehni sözleşmesinin, sözleşmenin geçerlilik şartı olan 10 günlük süre içinde ticaret siciline tescil edilmediğinden dolayı davalı tarafa sıra cetvelinde pay ayrılmaması gerektiğini iddia etmektedir. Bu nedenle, davalıya sıra cetvelinde pay ayrılmamasını ve sıra cetvelinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili ise ticari işletme rehni sözleşmesinin yapılmasının ardından 10 gün içinde sicile tescil edilmemesinin rehin sözleşmesini geçersiz kılmayacağını belirterek davanın reddini talep etmiştir.

Taraflar arasında ticari işletme rehni; 24.07.1997 tarihinde akdedilmiş olup sözleşme sicile 08.10.1997 tarihinde tescil olmuştur.

MERCİLERİN GÖRÜŞÜ:

Merci Hâkimliği; taraflar arasında akdedilen ticari işletme rehni sözleşmesinin 10 günlük süre içinde ticaret siciline tescil edilmemesinin, sözleşmenin geçersizliğine yol açmayacağını belirterek davacının sıraya yönelik itirazının haklı olmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir.

Şikâyetin reddi kararı üzerine davacı vekilince temyiz edilen karar Yargıtay ilgili Hukuk Dairesine gönderilmiştir. Yargıtay; ticari işletme rehni sözleşmesinin yapıldığı tarihten itibaren 10 günlük süre içinde ticaret siciline tescil edilmesi gerektiğini, aksi hâlde rehin sözleşmesinin geçersiz olacağını belirterek Merci Hâkimliğince şikâyetin kabulüne karar vermek gerekirken, reddi yönünde karar verilmesini isabetli görmemiştir. Yargıtay bu nedenle hükmün BOZULMASINA karar vermiştir.

HUKUKİ PROBLEM:

Dava konusu uyuşmazlıkta hukuki problem; ticari işletme rehni sözleşmesinin akdedildiği tarihten itibaren 10 günlük süre içinde ticaret siciline tescil edilmemesinin rehin sözleşmesinin geçerliliğine etki edip etmeyeceği ile ilgilidir.

İlgili sorun; TİRK md. 5/2 hükmünde yer alan ve yapılan rehin sözleşmesinin düzenlemeyi takip eden 10 gün içinde ticari işletmenin

kayıtlı bulunduğu ticaret siciline tescil edilmesini belirten maddenin yorumundan kaynaklanmaktadır.

Merci Hâkimliği; hükümde belirtilen 10 günlük sürenin emredici hüküm olmadığını, bu nedenle 10 günlük süre geçirilmiş olsa da ticari işletme rehni sözleşmesinin ticaret siciline tescil edilebileceğini belirtmektedir.

Yargıtay ise 10 günlük sürenin hukuki akıbeti hakkında doktrinde iki farklı görüşün olduğunu, ancak hükümde öngörülen 10 günlük sürenin 3. kişileri korumak ve ticari işletme sahibinin daha önceden muvazaa yoluyla düzenleteceği rehin sözleşmesini, işlerinin bozulması hâlinde tescil ettirerek alacaklılardan mal kaçırmasını önlemek amacıyla kabul edildiğini, bu nedenle 10 günlük sürenin emredici nitelikte olduğunu belirtmektedir.

HUKUKİ SORUN HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİM VE GÖRÜŞLERİM

Yargıtay Kararına konu olan uyuşmazlıkta tartışmalı olan husus ticari işletme rehni sözleşmesinin 10 günlük süre içinde ticaret siciline tescil edilmemesi durumunda rehin sözleşmesinin akıbetinin ne olacağı ile ilgilidir (TİRK. 5/2).

İlgili sorunun çözümü 10 günlük sürenin emredici mi yoksa düzenleyici nitelikte mi bir hüküm olduğu ile ilgilidir. 10 günlük sürenin emredici hüküm olarak kabul edilmesi durumunda ilgili sürenin geçirilmesi hâlinde rehin sözleşmesi geçersiz olacaktır. Belirtilen sürenin düzen hükmü olarak kabul edilmesi durumunda ise sürenin geçirilmiş olması rehin sözleşmesinin geçersizliğine yol açmayacaktır. Yargıtay ilgili konu hakkındaki birçok uyuşmazlıkta 10 günlük sürenin emredici nitelikte olduğunu ve bu nedenle ilgili sürenin geçirilmiş olması durumunda rehin sözleşmesinin geçersiz olacağı yönünde karar vermiştir (Aynı yönde bkz. Yargıtay 19. HD.'nin 26.09.2003 tarih 2003/5837 E. 2003/8884 K. sayılı kararı). Doktrinde de bazı yazarlar 10 günlük sürenin emredici nitelikte olduğunu ve ilgili süre geçirildikten sonra tarafların aralarında yapmış oldukları rehin sözleşmesinin geçersiz olduğunu belirtmektedir¹. Bazı yazarlar ise 10 günlük sürenin emredici nitelikte olmadığını, ilgili süre geçirilmiş olsa

¹ Seza REİSOĞLU, *Ticari İşletme Rehni ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar*, Ankara, İlksan Matbaası, 1977, s.7.

da tarafların rehin sözleşmesini ticaret siciline tescil ettirebileceklerini belirtmektedir². Bu görüşte olan yazarlar taraf iradelerine üstünlük tanıma ve Borçlar Hukuku yorum kuralları uyarınca geçerli olan işlem geçerliliğine yönelik yorum yapma ilkeleri uyarınca da 10 günlük sürenin düzen hükmü niteliğinde olduğu yönünde yorum yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Kanaatimce; sicile tescil için öngörülen on günlük süre emredici nitelikte değildir. Bu nedenle ilgili süre geçirilmiş olsa da taraflar sözleşmenin sicile tescilini talep edebileceklerdir. Zira kanunda ilgili sürenin hak düşürücü süre ya da zamanaşımı süresi olduğu ile ilgili hiçbir ibareye yer verilmemiştir. On günlük sürenin emredici nitelikte olduğunu kabul etmek tarafların menfaatleri açısından da olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Sürenin kaçırılmış olması durumunda taraflar yeni bir sözleşme düzenlemek zorunda kalacak ve bu da tarafların tekrar aynı masrafları yapmaları sonucunu doğuracaktır.

KAYNAKÇA

POROY Reha/

YASAMAN Hamdi:

Ticari İşletme Hukuku, 15. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.

REİSOĞLU Seza:

Ticari İşletme Rehni ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, Ankara, İlksan Matbaası, 1977.

ÜLGEN Hüseyin/

HELVACI Mehmet/

KENDİGELEN Abuzer/

KAYA Aslan/

NOMER ERTAN Füsün:

Ticari İşletme Hukuku, 8. bs., İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2015.

² Abuzer KENDİGELEN (Hüseyin ÜLGEN v. d.) ,**Ticari İşletme Hukuku**, 8. bs., İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2015, s. 243, Reha POROY/Hamdi YASAMAN, **Ticari İşletme Hukuku**, 15. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 65.